

Határozatok Tára

A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (harmadik tanács)

2014. november 12.*

„Előzetes döntéshozatal iránti kérelem — A szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térség — Polgári ügyekben folytatott igazságügyi együttműködés — Joghatóság a szülői felelősségre vonatkozó ügyekben — 2201/2003/EK rendelet — 12. cikk, (3) bekezdés — Nem házas szülők gyermeke — Megállapodás a joghatóságról — Folyamatban lévő kapcsolódó eljárás hiánya — A joghatóság elfogadása — A bíróság joghatóságának olyan fél általi vitatása, aki ugyanezen bírósághoz fordult”

A C-656/13. sz. ügyben,

az EUMSZ 267. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet a Nejvyšší soud (Cseh Köztársaság) a Bírósághoz 2013. december 12-én érkezett, 2013. november 12-i határozatával terjesztett elő az előtte

L

és

M

között,

R,

K

részvételével

folyamatban lévő eljárásban,

A BÍRÓSÁG (harmadik tanács),

tagjai: M. Ilešič tanácselnök, A. Ó Caoimh, C. Toader, E. Jarašiūnas (előadó) és C. G. Fernlund bírák,

főtanácsnok: N. Wahl,

hivatalvezető: A. Calot Escobar,

tekintettel az írásbeli szakaszra,

* Az eljárás nyelve: cseh.

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

- M képviseletében E. Zajíčková advokátka,
- R és K képviseletében Z. Kapitán advokát,
- a cseh kormány képviseletében M. Smolek és J. Vlácil, meghatalmazotti minőségben,
- a lengyel kormány képviseletében B. Majczyna, meghatalmazotti minőségben,
- az Európai Bizottság képviseletében A.-M. Rouchaud-Joët és J. Hradil, meghatalmazotti minőségben,

tekintettel a főtanácsnok meghallgatását követően hozott határozatra, miszerint az ügy elbírálására a főtanácsnok indítványa nélkül kerül sor,

meghozta a következő

Ítéletet

- 1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem a házassági ügyekben és a szülői felelősségre vonatkozó eljárásokban a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról, illetve az 1347/2000/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló, 2003. november 27-i, 2201/2003/EK tanácsi rendelet (HL L 338., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 19. fejezet, 6. kötet, 243. o.) 12. cikke (3) bekezdésének értelmezésére vonatkozik.
- 2 E kérelem előterjesztésére R és K gyermekek anyja, L, és azok apja, M közötti, e gyermekek feletti felügyeletre vonatkozó jogvitában kerül sor, akik az anyjukkal Ausztriában laknak, míg apjuk a Cseh Köztársaságban él.

Jogi háttér

Az uniós jog

A 2201/2003 rendelet

- 3 A 2201/2003 rendelet (5) és (12) preambulumbekkezdése kimondja:

„(5) Annak érdekében, hogy minden gyermek számára egyenlőséget biztosítsanak, e rendelet kiterjed a szülői felelősségre vonatkozó valamennyi határozatra, beleértve a gyermek védelmére vonatkozó intézkedéseket is, függetlenül attól, hogy azok házassági jogi eljáráshoz kapcsolódnak-e.

[...]

(12) Ezen rendeletben megállapított szülői felelősségre vonatkozó ügyekben a joghatóság jogalapját a gyermek alapvető érdekeinek figyelembevételével alakítják ki, különösen a fizikai közelség alapján. Ez azt jelenti, hogy a joghatóságot mindenképp a gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti tagállam szerint kell megállapítani, kivéve azokat a bizonyos eseteket, amikor megváltozik a gyermek tartózkodási helye, vagy ha a szülői felelősséget gyakorlók között megállapodás jön létre.”

- 4 A 2201/2003 rendelet 1. cikke meghatározza ez utóbbi hatályát. E cikk többek között kimondja:
- „(1) Ezt a rendeletet [...] az alábbiakkal kapcsolatos polgári ügyekben kell alkalmazni:
- [...]
- b) a szülői felelősség megállapítása, gyakorlása, átruházása, korlátozása vagy megszüntetése.
- (2) Az (1) bekezdés b) pontjában említett ügyek különösen a következőkkel foglalkoznak:
- a) felügyeleti jog és kapcsolattartási jog [helyesen: láthatási jog];
- [...]
- (3) E rendelet nem alkalmazandó:
- [...]
- e) a tartási kötelezettségre;
- [...]”
- 5 E rendelet 2. cikkének 7. pontja az említett rendelet alkalmazásában a „szülői felelősség” fogalmát úgy határozza meg, mint „egy gyermek személyével, illetve vagyonával kapcsolatos valamennyi jog és kötelesség, amelyet valamely természetes vagy jogi személy határozat, jogszabály hatálya, illetve jogilag kötelező megállapodás útján gyakorol[;] [a] szülői felelősség magában foglalja a felügyeleti jogot és a láthatási jogot is”.
- 6 A 2201/2003 rendelet „Joghatóság” címet viselő II. fejezete három szakaszból áll. E fejezetnek „A házasság felbontása, a különválás és a házasság érvénytelenítése” címet viselő 1. szakasza e rendelet 3–7. cikkét tartalmazza. E szakasz 3. cikke felsorolja azon szempontokat, amelyek a házasság felbontásával, a különválással vagy a házasság érvénytelenítésével kapcsolatos ügyekben a tagállamok hatáskörének meghatározására elsődlegesen szolgálnak. E szakasz 7. cikke a házasság felbontásával, a különválással vagy a házasság érvénytelenítésével kapcsolatos ügyekben a fennmaradó joghatósággal foglalkozik.
- 7 A 2201/2003 rendelet ugyanezen II. fejezetének a szülői felelősség terén a joghatóságra vonatkozó 2. szakaszában a 8–15. cikk található. Az „Általános joghatóság” címet viselő 8. cikk kimondja:
- „(1) Egy tagállam bíróságai joghatósággal rendelkeznek olyan gyermek feletti szülői felelősségre vonatkozó ügyekben, aki a bíróság megkeresésekor [helyesen: a bírósághoz forduláskor] az adott tagállamban szokásos tartózkodási hellyel rendelkezik.
- (2) Az (1) bekezdést a 9., 10. és 12. cikkre is figyelemmel kell alkalmazni.”
- 8 E rendelet „Megállapodás a joghatóságról” címet viselő 12. cikke az (1) bekezdésében kimondja, hogy „[a] házasság felbontása, a különválás vagy a házasság érvénytelenítése iránti kérelemben a 3. cikk alapján joghatósággal rendelkező tagállam bíróságai akkor rendelkeznek joghatósággal az adott kérelemmel összefüggő, szülői felelősségre vonatkozó ügyekben is”, amennyiben az ott felsorolt feltételek teljesülnek.

9 A 2201/2003 rendelet 12. cikkének (2) bekezdése pontosítja:

„Az (1) bekezdésben megállapított joghatóság azonnal megszűnik, amint:

- a) a házasság felbontására, a különválásra vagy a házasság érvénytelenítésére vonatkozó kérelemnek helyt adó vagy azt elutasító határozat jogerőre emelkedik;
- b) az a) pontban említett időpontban még folyamatban lévő, a szülői felelősségre vonatkozó eljárásokban hozott határozat jogerőre emelkedik;
- c) az a) és b) pontban említett eljárások más okból befejeződnek.”

10 E rendelet 12. cikkének (3) bekezdése értelmében:

„Valamely tagállam bírósági joghatósággal rendelkezik a szülői felelősséggel kapcsolatban az (1) bekezdésben említett eljárásoktól eltérő eljárások esetében is, amennyiben:

- a) a gyermeket szoros kötelék fűzi az említett tagállamhoz, különösen ha a szülői felelősség jogosultjainak egyike szokásos tartózkodási hellyel rendelkezik az adott tagállamban vagy a gyermek az adott tagállam állampolgára;

és

- b) az eljárás valamennyi részes fele kifejezetten vagy egyéb egyértelmű módon elfogadta a bíróságok joghatóságát a bíróság megkeresésének [helyesen: a bírósághoz fordulás] időpontjában, és az a gyermek érdekeit legjobban szolgálja.”

11 A 2201/2003 rendelet „Áttétel az ügy tárgyalására alkalmasabb bírósághoz” címet viselő 15. cikke pontosítja azon feltételeket, amelyek mellett kivételesen valamely tagállamnak az ügy érdemét illetően joghatósággal rendelkező bírósági egy másik tagállam bírósága elé utalhatják az említett ügyet vagy annak egy meghatározott részét, amelyhez a gyermeket szoros kötelék fűzi, és amelyet alkalmasabbnak tartanak az ügy tárgyalására.

12 E rendeletnek „A bíróság megkeresése” [helyesen: A bírósághoz fordulás] címet viselő 16. cikke kimondja:

„(1) Egy bíróság megkeresettnek tekintendő [helyesen: a bírósághoz fordulás időpontjának az alábbiak tekintendők:]

- a) az eljárást megindító irat, illetve azzal egyenértékű irat bírósághoz történő benyújtásának időpontjában [helyesen: időpontja], amennyiben a kérelmező [helyesen: felperes] ezt követően nem mulasztja el az alperes részére történő kézbesítés érdekében számára előírt intézkedések megtételét;

vagy

- b) amennyiben az iratot a bírósághoz való benyújtás előtt kell kézbesíteni, abban az időpontban, amikor azt a kézbesítésért felelős hatóság megkapja, feltéve hogy a kérelmező a későbbiekben nem mulasztja el az iratnak a bírósághoz történő benyújtása érdekében számára előírt intézkedések megtételét.”

A 4/2009/EK rendelet

13 A tartással kapcsolatos ügyekben a joghatóságról, az alkalmazandó jogról, a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról, valamint az e területen folytatott együttműködésről szóló, 2008. december 18-i 4/2009/EK tanácsi rendeletet (HL. L 7., 1. o.; helyesbítés: HL L 131., 2011.5.18., 26. o., HL L 8., 2013.1.12., 19. o.) az 1. cikkének (1) bekezdése szerint „a családi vagy rokoni kapcsolatból, házasságból vagy házassági rokonságból származó tartási kötelezettségekre” kell alkalmazni.

14 E rendelet „Általános rendelkezések” címet viselő 3. cikke a következőképpen fogalmaz:

„A tagállamokban tartási kötelezettség tárgyában joghatósággal rendelkezik:

[...], vagy

d) az a bíróság, amely saját joga alapján a szülői felelősséggel kapcsolatos ügyekben joghatósággal rendelkezik, amennyiben a tartási kötelezettség megállapítására irányuló kérelem az ügyben járulékos jellegű, kivéve ha ez a joghatóság kizárólag valamelyik fél állampolgárságán alapul.”

A cseh jog

15 A nemzetközi magánjogról és eljárásjogról szóló 97/1963. sz. törvény 39. §-ának (1) bekezdése a következőképpen rendelkezik:

„A kiskorú gyermekek felügyeletére és tartására vonatkozó, illetve velük kapcsolatos más ügyekben, amennyiben ezek csehszlovák állampolgárok, a csehszlovák bíróságok joghatósággal rendelkeznek akkor is, ha e kiskorú gyermekek külföldön élnek. [...]”

16 A cseh polgári perrendtartás 104. cikkének (1) bekezdése kimondja:

„Amennyiben valamely eljárási feltétel orvosolhatatlan módon nem teljesül, a bíróság az eljárást megszünteti. Amennyiben az ügy nem tartozik a bíróság hatáskörébe, vagy ha más eljárás előzetes lefolytatása szükséges, a bíróság az ügyet az eljárást megszüntető végzés jogerőre emelkedését követően átteszi a hatáskörrel rendelkező szervhez; az eljárás kezdeményezésének (keresetindítás) jogi hatályai fennmaradnak.”

Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

17 Az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból kitűnik, hogy L és M házasságkötés nélkül együtt éltek, két közös gyermekük született, R és K. E két gyermek a Cseh Köztársaságban született, és e tagállam állampolgárságával rendelkezik. 2010 februárjáig a szülők és a gyermekek a Cseh Köztársaságban éltek. 2010 februárjától L Ausztriában dolgozott, és a gyermekek felváltva hol az anyjuknál, hol az apjuknál laktak, aki Český Krumlovban (Cseh Köztársaság) élt és dolgozott.

18 2012. május 20-án L bejelentette a gyermekek lakóhelyét Ausztriában, és ugyanezen év szeptemberében közölte M-mel, hogy a gyermekek nem térnek vissza a Cseh Köztársaságba. Ezen időszakban a gyermekek Ausztriában jártak iskolába. Azon kérdésről, hogy a gyermekek Ausztriába költöztetése M hozzájárulásával történt-e, vita folyik a gyermekek feletti felügyeletre vonatkozó eljárásban.

19 2012. október 26-án M a gyermekek feletti felügyeleti jog megszerzése és tartásdíj megállapítása érdekében „a szülők és a gyermekek közötti kapcsolattartás rendezése” iránti kérelemmel fordult az Okresní soud v Českém Krumlověhoz (český krumlovi járásbíróság).

- 20 2012. október 28-án M az L-lel kötött megállapodást megszegve a nála látogatást tett gyermekeket nem vitte vissza az anyjukhoz.
- 21 2012. október 29-én L szintén kérelemmel fordult az Okresní soud v Českém Krumlověhoz a gyermekek feletti felügyeleti jog megszerzése és tartásdíj megállapítása céljából. Később hasonló kérelemmel fordult az osztrák bíróságokhoz is.
- 22 2012. november 1-jén az Okresní soud v Českém Krumlově által hozott ideiglenes intézkedés alapján a gyermekek visszatértek anyjukhoz Ausztriába, és azóta ott járnak iskolába. 2012. október 12-i határozatával a Krajský soud (regionális bíróság) v Českých Budějovicích (Cseh Köztársaság) jóváhagyta ezen ideiglenes intézkedést.
- 23 2013. február 1-jei határozatával az Okresní soud v Českém Krumlově a cseh polgári perrendtartás 104. cikkének (1) bekezdése alapján megállapította joghatóságának hiányát és megszüntette az eljárást, azon az alapon, hogy mivel az eljárás megindításának időpontjában a gyermekek lakóhelye Ausztriában volt, a 2201/2003 rendelet 8. cikkének (1) bekezdése alapján az osztrák bíróságok rendelkeznek joghatósággal.
- 24 2013. március 19-én M kezdeményezése alapján az osztrák központi szervhez a gyermekek jogellenes külföldre vitelének polgári jogi vonatkozásairól szóló, 1980. október 25-i Hágai Egyezmény (*az Egyesült Nemzetek Szerződéseinek Tára*, 1343. kötet, 22514. sz.; Magyarországon kihirdette: az 1986. évi 14. törvényerejű rendelet) értelmében a gyermekek visszavitelére irányuló kérelmet nyújtottak be.
- 25 2013. április 11-i határozatával a Krajský soud v Českých Budějovicích oly módon változtatta meg az Okresní soud v Českém Krumlově 2013. február 1-jei határozatát, hogy az eljárás megszüntetését mellőzte. A Krajský soud v Českých Budějovicích úgy vélte, hogy a cseh bíróságok joghatósága a 2201/2003 rendelet 12. cikkének (3) bekezdése alapján fennáll, mivel a gyermekeket szoros kötelék fűzi a Cseh Köztársasághoz, mivel mindkét szülő, akárcsak az eljárás során később kijelölt gyám elfogadta a cseh bíróságok joghatóságát, és mivel az Okresní soud v Českém Krumlově joghatósága a gyermekek érdekét szolgálja.
- 26 Közelebről a cseh bíróságok joghatósága elfogadásának kérdését illetően, a Krajský soud v Českých Budějovicích rámutatott, hogy M 2012. október 26-i kérelmét cseh bírósághoz nyújtották be; L 2012. október 29-én maga is ugyanezen bírósághoz nyújtott be kérelmet, és csupán később hivatkozott arra, hogy M-nek az osztrák bíróságokhoz kellett volna fordulnia, és nyújtott be kérelmet az osztrák bírósághoz.
- 27 L felülvizsgálati kérelmet terjesztett elő e határozat ellen a kérdést előterjesztő bírósághoz, és kérte, hogy az függesse fel a Krajský soud v Českých Budějovicích határozatának végrehajtását. E kérelemnek a 2013. július 31-i határozatban helyt adtak.
- 28 Felülvizsgálati kérelmének alátámasztására L többek között azzal érvelt, hogy a jelen ügyben nem teljesültek a cseh bíróságok joghatósága elfogadásának a 2201/2003 rendelet 12. cikkének (3) bekezdésében előírt feltételei. Állítása szerint a gyermekek szociális és jogi védelméért felelős cseh hivatal tanácsára nyújtotta be kérelmét az Okresní soud v Českém Krumlověhoz, mivel nem tudta, hol tartózkodnak a gyermekei. Azt állítja, hogy az illetékes osztrák hatóságokhoz is fordult, és amint 2012. október 31-én tudomására jutottak a tények, világosan kifejezte, hogy nem ért egyet a cseh bíróságok joghatóságának fennállásával.
- 29 A kérdést előterjesztő bíróság rámutat, hogy egyrészt a 2201/2003 rendelet 15. cikkének ugyan jelentősen megszorító, de teljes érvényesülést biztosító értelmezése alapján úgy lehet tekinteni, hogy e rendelet 12. cikkének (3) bekezdése ugyanezen cikk (1) bekezdéséhez hasonlóan a joghatóságban való megállapodást kizárólag azon bíróság javára teszi lehetővé, amelyhez már benyújtották a házasság

felbontása vagy a házasság érvénytelenítése iránti kérelmet, ha annak joghatósága az említett rendelet 7. cikkén alapul. Másrészt úgy lehet tekinteni, hogy e 12. cikk (3) bekezdése alkalmazható a gyermekek feletti felügyeletre vonatkozó bármely más, kapcsolódó eljárás hiányában is.

- 30 Másfelől e bíróság arra a kérdésre keres választ, hogy a jelen ügy körülményei között úgy lehet-e tekinteni, hogy L „kifejezetten vagy egyéb egyértelmű módon elfogadta” a cseh bíróságok joghatóságát. E bíróság jelzi, hogy a Krajský soud v Českých Budějovicích a cseh bíróságok joghatóságának L általi elfogadására vonatkozó következtetését az L által 2012. október 29-én az Okresní soud v Českém Krumlověhez benyújtott kérelemre alapozta. A kérdést előterjesztő bíróság jelzi azonban, hogy nem találja e szándéknyilatkozatot egyértelműnek. Megjegyzi többek között, hogy az ügy körülményeire tekintettel hihetőnek tűnik, hogy L csupán azért terjesztett kérelmet az Okresní soud v Českém Krumlově elé, hogy információt szerezzen a gyermekei helyzetét illetően. A kérdést előterjesztő bíróság tehát azon a véleményen van, hogy a jelen ügyben nincs szó ilyen elfogadásról. E tekintetben rámutat arra is, hogy az M által kezdeményezett eljárásban L az általa benyújtandó első iratban vitatta az eljáró bíróság joghatóságát.
- 31 Megállapítva, hogy a Bíróság még nem foglalt állást a 2201/2003 rendelet 12. cikke (3) bekezdésének értelmezéséről, a Nejvyšší soud (legfelsőbb bíróság) úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjeszti a Bíróság elé:

„1) A [2201/2003 rendelet] 12. cikkének (3) bekezdését úgy kell-e értelmezni, hogy az a szülői felelősségre vonatkozó eljárásban akkor is megalapozza a joghatóságot, ha más kapcsolódó eljárás (vagyis »az (1) bekezdésben említett eljárásoktól eltérő eljárás«) nincs folyamatban?

2) Amennyiben az első kérdésre igenlő választ kell adni:

A [2201/2003 rendelet] 12. cikkének (3) bekezdését úgy kell-e értelmezni, hogy a »kifejezett vagy egyéb egyértelmű módon történő elfogadás« alatt az a helyzet is értendő, amelyben az eljárást nem kezdeményező fél ugyanabban az ügyben maga is terjeszt elő eljárást megindító iratot, de ezt követően az első iratában vitatja a másik fél által korábban kezdeményezett eljárásban eljáró bíróság joghatóságát?”

A Bíróság előtti eljárás

- 32 A kérdést előterjesztő bíróság kérésére a kijelölt tanács megvizsgálta a jelen ügynek a Bíróság eljárási szabályzata 107. cikke szerinti sürgősségi eljárásban történő elbírálásának szükségességét. A kijelölt tanács a főtanácsnok meghallgatását követően úgy határozott, hogy nem ad helyt e kérelemnek.
- 33 2014. január 8-i határozatával a Bíróság elnöke elrendelte, hogy az eljárási szabályzat 53. cikke (3) bekezdésének alkalmazásával a jelen előzetes döntéshozatal iránti kérelmet soron kívül bírálják el.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

- 34 Mindenekelőtt emlékeztetni kell arra, hogy a 2201/2003 rendelet 2. cikkének 7. pontja szerint a szülői felelősség fogalma kiterjed a gyermek személyével, illetve vagyonával kapcsolatos összes jogra és kötelességre, amelyet valamely természetes személy határozat vagy jogilag kötelező megállapodás útján gyakorol, és a szülői felelősség magában foglalja többek között a felügyeleti jogot és a láthatási jogot is. Mivel L és M között különösen a felügyeleti joggal kapcsolatban van nézeteltérés, az alapügyben szereplő jogvita az említett rendelet hatálya alá tartozik, annak 1. cikke (1) bekezdésével és (2) bekezdésének a) pontjával összhangban.

35 Az a tény, hogy az alapügyben szereplő eljárás tartásdíj megállapítása iránti kérelmet is tartalmaz, e tekintetben irreleváns. Igaz, hogy a 2201/2003 rendelet 1. cikke (3) bekezdésének e) pontja alapján a tartási kötelezettségek nem tartoznak e rendelet hatálya alá. Mindazonáltal a 4/2009 rendelet 3. cikkének d) pontja előírja, hogy a tagállamokban tartási kötelezettség tárgyában joghatósággal rendelkezhet az a bíróság, amely saját joga alapján a szülői felelősséggel kapcsolatos ügyekben joghatósággal rendelkezik, amennyiben a tartási kötelezettség megállapítására irányuló kérelem az ügyben járulékos jellegű, kivéve ha ez a joghatóság kizárólag valamelyik fél állampolgárságán alapul. E rendelkezés alkalmazásával a 2201/2003 rendelet 12. cikkének (3) bekezdése értelmében joghatósággal rendelkező bíróság főszabály szerint joghatósággal rendelkezik az előtte folyamatban lévő, szülői felelősséggel kapcsolatos eljáráshoz képest járulékos, tartási kötelezettségre vonatkozó kérelem elbírálására is.

Az első kérdéstről

36 Első kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra keres választ, hogy a 2201/2003 rendelet 12. cikkének (3) bekezdését úgy kell-e értelmezni, hogy az a szülői felelősségre vonatkozó eljárásban akkor is lehetővé teszi a gyermek szokásos tartózkodási helyétől eltérő tagállam bírósága joghatóságának megalapozását, ha más kapcsolódó eljárás nincs folyamatban a választott bíróság előtt.

37 M, R és K jogi képviselője, valamint a cseh és a lengyel kormány azzal érvelnek, hogy e kérdésre igenlő választ kell adni. Az Európai Bizottság azonban azt állítja, hogy e kérdésre tagadó választ kell adni, és pontosítja, hogy a folyamatban lévő eljárásnak, amelyhez a szülői felelősségre vonatkozó eljárás kapcsolódik, a 2201/2003 rendelet 12. cikkének (1) bekezdésében említettektől eltérő eljárásnak kell lennie.

38 A Bíróság állandó ítélkezési gyakorlata szerint valamely uniós jogi rendelkezés értelmezéséhez nemcsak annak szövegét, hanem szöveggörnyezetét és annak a szabályozásnak a célkitűzéseit is figyelembe kell venni, amelynek az részét képezi (Merck-ítélet, 292/82, EU:C:1983:335, 12. pont; Detichek-ítélet, C-403/09. PPU, EU:C:2009:810, 33. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

39 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy a 2201/2003 rendelet 12. cikkének (3) bekezdése kimondja, hogy a tagállam bíróságai joghatósággal rendelkeznek a szülői felelősséggel kapcsolatban az ugyanezen cikk „(1) bekezdés[é]ben említett eljárásoktól eltérő eljárások esetében”, amennyiben egyrészt a gyermeket szoros kötelék fűzi az említett tagállamhoz, különösen ha a szülői felelősség jogosultjainak egyike szokásos tartózkodási hellyel rendelkezik az adott tagállamban, vagy a gyermek az adott tagállam állampolgára, másrészt az eljárás valamennyi részes fele kifejezetten vagy egyéb egyértelmű módon elfogadta a bíróságok joghatóságát a bírósághoz fordulás időpontjában, és az a gyermek érdekeit legjobban szolgálja. Ugyanezen cikk (1) bekezdése pontosítja, hogy amennyiben az ott felsorolt feltételek teljesülnek, a házasság felbontása, a különválás vagy a házasság érvénytelenítése iránti kérelem tekintetében a 3. cikk alapján joghatósággal rendelkező tagállam bíróságainak van joghatósága az adott kérelemmel összefüggő, szülői felelősségre vonatkozó ügyek elbírálására is.

40 A 2201/2003 rendelet 12. cikke (3) bekezdésének szövege önmagában tehát nem teszi lehetővé annak eldöntését, hogy ahhoz, hogy a joghatóságban való megállapodást e rendelkezés alapján alkalmazni lehessen, szükséges-e, hogy azon bíróság előtt, amelynek javára a joghatóságban meg kívántak állapodni, már folyamatban legyen egy másik ügy.

41 Mindazonáltal a 2201/2003 rendelet 12. cikke (3) bekezdésének szöveggörnyezetét illetően rá kell mutatni, hogy e rendelkezés az ugyanezen cikk (1) bekezdésében szereplő rendelkezéssel együtt a szülői felelősséggel kapcsolatos joghatóságban való megállapodás 2201/2003 rendelet által felkínált két lehetősége közül az egyik.

- 42 Ami a 2201/2003 rendelet 12. cikkének (1) bekezdését illeti, e rendelkezésből világosan kitűnik, hogy a joghatóságban való megállapodás abban felkínált lehetősége csak azon tagállam bíróságai javára jöhet számításba, ahol a házasság felbontása, a különválás vagy a házasság érvénytelenítése tekintetében a joghatóság fennállását e rendelet 3. cikke alapján megállapították. E 12. cikk (2) bekezdése pontosítja, hogy az említett (1) bekezdés alapján megállapított joghatóság mikor szűnik meg; vagyis amikor a házasság felbontására, a különválásra vagy a házasság érvénytelenítésére vonatkozó kérelemnek helyt adó vagy azt elutasító határozat jogerőre emelkedik; vagy a fent említett időpontban még folyamatban lévő, a szülői felelősségre vonatkozó eljárásokban hozott határozat jogerőre emelkedik, vagy amikor a fenti két esetben az eljárás más okból befejeződik.
- 43 Márpedig a joghatóságnak a 2201/2003 rendelet 12. cikkének (3) bekezdésében felkínált meghosszabbítása tekintetében nincs előírva egyetlen, e (2) bekezdéssel egyenértékű rendelkezés sem.
- 44 Emellett a Bíróság már kimondta, hogy szülői felelősség terén a 2201/2003 rendelet 12. cikkének (3) bekezdése szerinti megállapodáson alapuló, valamely tagállam olyan bírósága javára kikötött joghatóság, amelyhez a szülői felelősség jogosultjai közös megegyezéssel fordultak, megszűnik az adott eljárásban a jogerős határozat meghozatalával (E-ítélet, C-436/13, EU:C:2014:2246, 50. pont). Ez magában foglalja, hogy a választott bíróság joghatóságában meg lehet állapodni csupán a szülői felelősségre vonatkozó ezen egyetlen eljárást illetően is.
- 45 A fentiekből következik, hogy a szülői felelősség terén a 2201/2003 rendelet 12. cikkének (3) bekezdésében előírt, joghatóságban való megállapodás alkalmazható anélkül, hogy az e területre vonatkozó eljárás kapcsolódna az azon bíróság előtt folyamatban lévő más eljáráshoz, amelynek javára a joghatóságban meg kívánnak állapodni.
- 46 E tekintetben rá kell mutatni, hogy ezen értelmezés az egyetlen, amely nem sérti e rendelkezés hatékony érvényesülését. Ugyanis e rendelkezés hatályának azon helyzetekre való korlátozása, amelyekben a szülői felelősségre vonatkozó eljárás már folyamatban lévő más eljáráshoz kapcsolódhat, jelentős mértékben csökkentené az említett megállapodás alkalmazását, tekintve hogy a szülői felelősségre vonatkozó eljárás megindításának szükségessége bármely más eljárástól függetlenül felmerülhet.
- 47 Egyúttal ezen értelmezés az egyetlen, amely biztosítja a 2201/2003 rendelet célkitűzéseinek tiszteletben tartását.
- 48 Tehát egyrészt a 2201/2203 rendelet (12) preambulumbekkezdése szerint az e rendeletben előírt, joghatóságra vonatkozó szabályokat a gyermek mindenek felett álló érdekének figyelembevételével, és különösen a fizikai közelség alapján alakították ki. Ebből következik, hogy e rendelet azon elgondolásból indul ki, hogy a gyermek mindenek felett álló érdekének elsődlegesnek kell lennie (lásd ebben az értelemben: Rinau-ítélet, C-195/08 PPU, EU:C:2008:406, 51. pont). Márpedig, ahogyan az a jelen ítélet 46. pontjában már megállapítást nyert, a 2201/2003 rendelet 12. cikkének (3) bekezdésében előírt, a joghatóságban való megállapodás lehetőségének azon esetekre való korlátozása, amelyekben a szülői felelősségre vonatkozó eljárás valamely más eljáráshoz kapcsolódhat, számos helyzetben kizárná az említett megállapodás lehetőségének alkalmazását, miközben a joghatóságban való e megállapodás az érintett gyermek mindenek felett álló érdekét szolgálhatná.
- 49 E tekintetben hangsúlyozni kell, hogy ahogyan az a 2201/2003 rendelet 12. cikkének (3) bekezdéséből kitűnik – amely rendelkezés az e bekezdésben előírt, joghatóságban való megállapodás alkalmazhatóságát minden esetben azon feltételhez is köti, hogy a választott tagállam bíróságainak joghatósága a gyermek mindenek felett álló érdekét szolgálja, és nem csupán az említett megállapodás eljárásban részes összes fél általi, a bírósághoz fordulás időpontjában történő kifejezett vagy egyéb egyértelmű módon való elfogadásának feltételéhez –, e megállapodás alkalmazása semmi esetre sem lehet ellentétes a gyermek mindenek felett álló érdekével.

- 50 Másrészt a 2201/2003 rendelet (5) preambulumbekzdése kimondja, hogy annak érdekében, hogy minden gyermek számára egyenlőséget biztosítsanak, e rendelet kiterjed a szülői felelősségre vonatkozó valamennyi határozatra, beleértve a gyermek védelmére vonatkozó intézkedéseket is, függetlenül attól, hogy azok házassági jogi eljáráshoz kapcsolódnak-e. A szülői felelősség terén a joghatóságban való megállapodás minden lehetőségének csupán azon okból történő kizárása, hogy az említett eljárás nem kapcsolható valamely már folyamatban lévő más eljáráshoz, sértené e célkitűzés teljes megvalósítását. Ez a helyzet állna elő többek között, ha – ahogyan azt a kérdést előterjesztő bíróság sugallja – az e rendelet 12. cikkének (3) bekezdésében szereplő, „az (1) bekezdésben említett eljárásoktól eltérő eljárások” kifejezést úgy kellene érteni, mint amely a házasság felbontása, a különválás vagy a házasság érvénytelenítése iránti azon kérelmekre vonatkozik, amelyek esetében valamely tagállam bíróságainak joghatósága nem ugyanezen rendelet 3. cikke alapján, hanem az e rendeletben szereplő más joghatósági szabály alapján áll fenn. Az ilyen értelmezés ugyanis kizárna az említett (3) bekezdésen alapuló, joghatóságban való minden megállapodást a szülői felelősséggel kapcsolatos kérdésekben azon gyermekek tekintetében, akiknek szülei soha nem házasodtak össze, vagy akiknek szülei házasságát már felbontották, akik különváltak, vagy akiknek házasságát érvénytelenítették, ami ellentétes volna a gyermekek közötti egyenlőség célkitűzésével.
- 51 Másfelől a jelen ítélet 45. pontjában elfogadott értelmezés nem sérti a 2201/2003 rendelet 15. cikkének hatékony érvényesülését, ahogyan azt a kérdést előterjesztő bíróság gondolja, ugyanis e cikk pontosítja, hogy csupán „kivételes esetben” alkalmazandó. E cikk tehát nem tölthetné be a 2201/2003 rendelet célkitűzéseinek megvalósításával kapcsolatos hézagokat, amelyek e rendelet 12. cikke (3) bekezdésének azon értelmezéséből erednének, amely kizárja e rendelkezés alkalmazását abban az esetben, ha nincs olyan, már folyamatban lévő eljárás, amelyhez a szülői felelősségre vonatkozó eljárás kapcsolódhat.
- 52 A fenti megfontolások összességére tekintettel az első kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 2201/2003 rendelet 12. cikkének (3) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy az a szülői felelősségre vonatkozó eljárásban akkor is lehetővé teszi a gyermek szokásos tartózkodási helyétől eltérő tagállam bírósága joghatóságának megalapozását, ha más kapcsolódó eljárás nincs folyamatban a választott bíróság előtt.

A második kérdésről

- 53 Második kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra keres választ, hogy a 2201/2003 rendelet 12. cikke (3) bekezdésének b) pontját úgy kell-e értelmezni, hogy azon bíróság joghatóságát, amelyhez valamely fél a szülői felelősségre vonatkozó eljárásban fordult, e rendelkezés értelmében „kifejezetten vagy egyéb egyértelmű módon elfogadta az eljárás valamennyi részes fele”, ha ezen első eljárás alperese később újabb eljárást indít ugyanezen bíróság előtt, és az első eljárásban az általa benyújtandó első iratban vitatja e bíróság joghatóságát.
- 54 M, valamint R és K jogi képviselői úgy vélik, hogy e kérdésre igenlő választ kell adni, míg a cseh kormány és a Bizottság ezzel ellentétes álláspontot képvisel.
- 55 Magának a 2201/2003 rendelet 12. cikke (3) bekezdése b) pontjának szövege szerint a választott bíróság joghatóságát „az eljárás valamennyi részes fele kifejezetten vagy egyéb egyértelmű módon elfogad[j]ja [...] a bíróság megkeresésének [helyesen: bírósághoz fordulás] időpontjában”. E rendelet 16. cikke pontosítja, hogy a bírósághoz fordulás időpontjának főszabály szerint az az időpont tekintendő, amikor az eljárást megindító iratot vagy az azzal egyenértékű iratot a bírósághoz benyújtották.
- 56 E rendelkezés világos szövege az említett 16. cikk fényében értelmezve előírja tehát, hogy az eljárásban részes felek között legkésőbb az eljárást megindító vagy azzal egyenértékű irat választott bírósághoz való benyújtásának időpontjáig kifejezett vagy legalábbis egyértelmű megállapodásnak kell létrejönnie a joghatóságról.

- 57 Nyilvánvalóan nem lehet ez a helyzet akkor, amikor a szóban forgó bírósághoz egyedül az eljárásban részes egyik fél fordult, míg az eljárásban részes másik fél később ugyanezen bírósághoz fordul, és e másik fél az első eljárásban az általa benyújtandó első iratban vitatja e bíróság joghatóságát.
- 58 Hozzá kell tenni, hogy amikor valamely eljárásban a 2201/2003 rendelet 12. cikkének (3) bekezdése alapján valamely bírósághoz fordulnak, a gyermek mindenek felett álló érdeke csupán annak a kérdésnek minden egyes esetben való megvizsgálásával biztosítható, hogy a joghatóságban való megállapodás összhangban van-e ezen érdekekkel, és azáltal, hogy a 2201/2003 rendelet 12. cikkének (3) bekezdésén alapuló joghatóságban való megállapodás csupán azon különös eljárásra vonatkozik, amelyben azon bírósághoz fordultak, melynek joghatóságában megállapodtak (lásd ebben az értelemben: E-ítélet, EU:C:2014:2246, 47. és 49. pont).
- 59 A fentiekből következik, hogy a második kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 2201/2003 rendelet 12. cikke (3) bekezdésének b) pontját úgy kell értelmezni, hogy nem tekinthető úgy, hogy azon bíróság joghatóságát, amelyhez valamely fél a szülői felelősségre vonatkozó eljárásban fordult, e rendelkezés értelmében „kifejezetten vagy egyéb egyértelmű módon elfogadta az eljárás valamennyi részes fele”, ha ezen első eljárás alperese később újabb eljárást indít ugyanezen bíróság előtt, és az első eljárásban az általa benyújtandó első iratban vitatja e bíróság joghatóságát.

A költségekről

- 60 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (harmadik tanács) a következőképpen határozott:

- 1) **A házassági ügyekben és a szülői felelősségre vonatkozó eljárásokban a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról, illetve az 1347/2000/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló, 2003. november 27-i, 2201/2003/EK tanácsi rendelet 12. cikkének (3) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy az a szülői felelősségre vonatkozó eljárásban akkor is lehetővé teszi a gyermek szokásos tartózkodási helyétől eltérő tagállam bírósága joghatóságának megalapozását, ha más kapcsolódó eljárás nincs folyamatban a választott bíróság előtt.**
- 2) **A 2201/2003 rendelet 12. cikke (3) bekezdésének b) pontját úgy kell értelmezni, hogy nem tekinthető úgy, hogy azon bíróság joghatóságát, amelyhez valamely fél a szülői felelősségre vonatkozó eljárásban fordult, e rendelkezés értelmében „kifejezetten vagy egyéb egyértelmű módon elfogadta az eljárás valamennyi részes fele”, ha ezen első eljárás alperese később újabb eljárást indít ugyanezen bíróság előtt, és az első eljárásban az általa benyújtandó első iratban vitatja e bíróság joghatóságát.**

Aláírások